

УДК 336.71(477)

ПРИЧИНИ ВТРАТИ ТА ШЛЯХИ ВІДНОВЛЕННЯ ДОВІРИ ДО БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

М. Мрочко, Ю. Тихан

Львівський національний університет імені Івана Франка

Розкрито важливість проблеми відновлення довіри населення до банківської системи України. Виділено критерії, що визначають рівень такої довіри, її роль у стабілізації національної економіки та виході з фінансової кризи.

Ключові слова: довіра, банківська система, банківські установи, банк, Національний банк України, стабілізація.

Ефективне функціонування банківської системи є неодмінним атрибутом економічно розвинутої держави, запорукою її стабільності та зростання. Стан банківського ринку вказує на рівень добробуту в країні, розвиток її фінансового господарства, заможність громадян. Діяльність кожного банку визначається мережею його клієнтів, тобто тих людей, що в певний момент відчули брак коштів і мають бажання та можливість позичити їх у банку на умовах строковості, платності, забезпеченості, повернення, цільового характеру використання; чи мають надлишок вільних коштів і хочуть зберегти та примножити їхню вартість, вклавши у банк; або клієнтів, які мають потребу в ряді інших послуг, що надають банківські установи. Саме заради клієнтів і працюють банки, завдяки ним отримують доходи та, як наслідок, формують прибуток, що є однією з головних цілей функціонування комерційної установи. Отже, клієнти є визначальними для банківської установи. Що ж зі свого боку спонукає людей ставати клієнтами банків – як уже зазначалося вище – наявність потреби у тих чи інших банківських послугах. Остаточний вибір конкретної банківської установи залежить від рівня довіри до неї. Співпраця неможлива, коли між сторонами немає довіри або інших економічних способів її заміни (укладання контрактів, страхування ризиків тощо). “Довіра” і “кредит” (лат. *credere* – вірити) – як бачимо, у своїй основі слова одного значення [1]. Нормальна банківська діяльність можлива тільки там, де існує довіра громадян до своєї держави та її фінансової системи, суб’єктів господарювання один до одного, влади та бізнесменів до окремих членів суспільства.

Ця проблема особливо гостро постає під час економічної кризи, коли довіра громадян до банківської системи підірвана. Подальшу долю кожного банку визначають саме громадяни, що вже є клієнтами банку чи можуть ними стати. Таку ситуацію можна було прослідкувати в жовтні 2008 року, коли масові панічні дії населення ледь не знищили банківську систему України, що протягом останніх років показувала значні темпи зростання. Тому в умовах сьогодення питання відновлення довіри до банківської системи є вкрай актуальним і потребує активних дій щодо його вирішення.

Даною проблематикою займається велика кількість вчених, економістів, соціологів, аналітиків, оскільки вона стосується як держави загалом, так і кожного громадянина зокрема. Дослідженнями особливостей функціонування банківської системи України займалися українські вчені С. Дзюбик, О. Дзюблик, О. Васюренко, В. Лагутін, О. Мельник, А. Мороз, М. Пуховкіна, І. Розпутенко, М. Савлук, І. Сало, В. Томчук та багато інших.

Метою роботи є розгляд та аналіз критеріїв, що визначають рівень довіри громадян до банківських установ, та способів її відновлення для забезпечення стабільного функціонування банківської системи держави.

Довіра громадян України до банківської системи на даний момент є катастрофічно низькою. Станом на лютий 2009 року 79,6% населення не довіряло жодному банку і ще 5,3% респондентів

вагалось з відповіддю (див. рисунок). Функціонування банківської системи держави є неможливим, якщо четверо з п'яти громадян не довіряють жодному банку, і, як наслідок, не будуть в подальшому співпрацювати з ними.

Рівень довіри населення до банківської системи України в лютому 2009 р.

Джерело [14].

За роки незалежності рівень довіри населення до банківської системи не був високий. В 90-х роках підірвало довіру вкладників банкрутство Ощадбанку СРСР і втрата ними значних сум коштів, що накопичувалися протягом тривалого періоду. Не сприяла відновленню довіри економічна нестабільність 90-х: гіперінфляція, банкрутство, безробіття – нові явища, з якими стикнулося суспільство після зміни економічної системи. Проте ситуація потрохи покращувалася. В 1996 році введено національну грошову одиницю, подолано інфляцію, почала оновлюватися законодавча база, що регулює банківську діяльність: 1999 рік – Закон України “Про Національний банк України”, у 2000 році вийшов у новій редакції Закон України “Про банки і банківську діяльність”. Держава стала на рейки ринкового розвитку і ця реформа почала давати перші позитивні результати.

Надалі основним критерієм при виборі банківської установи залишався рівень довіри до банку, проте з 2003 року важливість цього фактору постійно падала, що свідчить про те, що довіра до банківської системи зростала. У другому півріччі 2007 року третина опитаних вважала, що зараз поганий або дуже поганий час, щоб покласти гроші в банк. Проте порівняно до першого півріччя того ж року частка таких песимістів істотно скоротилася – майже на 6% пункти (від 39% у першому півріччі 2007 до 33% у другому). В той час українці позитивніше стали сприймати банки: частка респондентів, які відзначили, що зараз хороший чи дуже хороший час для того, щоб покласти гроші в банк, зросла на 4,5 п. п. та становила майже 21% [5]. Загалом 2007 рік був найуспішнішим для банківської системи України, як вважає Голова НБУ В.Стельмах: “За підсумками 2007 року, банки України отримали найбільший за всі роки існування банківської системи прибуток” [4]. За даними компанії GfK Україна, рівень довіри населення до банків України у листопаді 2007 року становив 26,9%, рівень недовіри – 28,4% [5]. На кінець вересня 2008 року українці довірили банкам 213 млрд грн своїх заощаджень. Обсяг депозитів на банківських рахунках складав 126,6 млрд грн і 15,7 млрд дол. [7].

Ситуація кардинально змінилася восени 2008 року. Інформаційна “атака” на один з найбільших українських банків спричинила банківську паніку серед населення. Люди масово почали розривати договори з банками і достроково повертати свої вклади. З 1 жовтня 2008 року до 1 березня 2009 року фізичні особи “вивели” з банківської системи 26,7 млрд грн та 3,46 млрд дол. Станом на березень 2009 року на банківських депозитах фізичних осіб залишилось 99,9 млрд грн і 12,2 млрд дол. Тобто, громадяни виводили кошти з банківської системи України зі “швидкістю” 5,4 млрд грн та 700 млрд дол. на місяць [5]. Девальвація гривні, зростання інфляції, політична нестабільність підсилювали зневіру населення у банківській системі держави. Станом на листопад 2008 року рівень довіри населення до банків України становив 11,7%, рівень недовіри – 56,4%.

Кількість українців, які не планували продовжувати терміни своїх депозитів, збільшилась з 18% у другому кварталі 2008 року до 35% у четвертому. При цьому зросла до 39% частка громадян, які надають перевагу заощадженням у готівковій формі. Про це свідчить зміна величини грошового агрегату М0, тобто готівки поза банківською системою України (табл. 1). Одночасно, з 6,9% до 4,2% впала частка громадян, які мають депозитні рахунки в банках. В січні-лютому 2009 року 85% українців були переконані, що сьогодні поганий або дуже поганий час для позичання коштів у банках. У січні-лютому 2008 року таких було 41% [5]. Показники довіри населення до банківської системи України не мають наразі тенденції до покращення у зв'язку з відсутністю подальших стабілізаційних процесів в економічному і політичному житті.

Таблиця 1

Частка готівки в обігу поза банківською системою України за агрегатом М0

Показник	Р о к и					
	2004	2005	2006	2007	2008	2009*
Грошовий агрегат М0	42 345	60 231	74 984	111 119	154 759	150 174
Грошовий агрегат М3	125 705	194 071	261 063	396 156	515 727	492 725
Частка готівки в обігу (М0/М3)	33,69%	31,04%	28,72%	28,05%	30,01%	30,48%

* станом на січень 2009.

Джерело: [2, 3]

Можемо виділити наступні критерії, що визначають рівень довіри населення та суб'єктів господарювання до банківської системи України:

- довіра до держави загалом;
- політична стабільність;
- доступність та правдивість інформації про економічну ситуацію в державі;
- поінформованість громадян про стан справ у банківському секторі;
- державні гарантії вкладникам банків;
- стан фінансових ринків в державі;
- рейтинг банківської установи;
- інформаційна прозорість та відомість її бренду;
- фінансові результати діяльності банку;
- доступність банківських послуг.

Перші шість критеріїв визначаються на макрорівні, наступні чотири – на рівні окремої банківської установи. Проаналізуємо їх детальніше.

Рівень довіри громадян до держави визначає їх ставлення до усіх економічних суб'єктів та інститутів у ній. Якщо особа знає, що при порушенні її прав та свобод держава стане на захист постраждалого, така особа буде віддано працювати на користь держави. Якщо країна забезпечує діяльність своїх громадян надійним правовим полем, то вони будуть довіряти такій країні. На жаль, довіра населення до України є низькою, правове поле недосконалим. Більшість нормативно-правових актів потребують серйозного удосконалення, оновлення відповідно до європейських та світових стандартів. Вони мають забезпечувати ефективну діяльність економічних суб'єктів, а не сприяти використанню правових прогалин для прикриття нелегальної діяльності, зниження податків чи інших протиправних дій. На рівень довіри також вплинуло і зволікання з прийняттям рішення щодо долі Промінвестбанку, яке сприяло зростанню банківської паніки серед населення. Атака не була вчасно зупинена і відповідальність не понесена. На відміну від України, наприклад, в Росії, фінансова криза не супроводжувалася такою різкою втратою довіри до банківської системи, оскільки вкладникам відомо, що віддаючи банку свої гроші, вони є надійно захищені державою.

Політична стабільність в країні визначає і стан її економіки. У разі ефективної діяльності органів державної влади, дотриманні ними чіткої позиції, своєчасному реагуванні на непередбачувані ситуації, економіка країни буде стабільно функціонувати. В Україні можна простежити цілком протилежну ситуацію. Загострення політичної кризи, безсистемність та неузгодженість державної політики роблять економічну кризу в державі ще глибшою і трива-

лішою. Саме політична стабілізація має стати каталізатором відновлення економічного зростання. Проте таке відновлення стабільності буде щонайшвидше у першій половині 2010 року, після закінчення чергових президентських виборів.

Критерій інформаційного забезпечення громадян теж відіграє значну роль у рівні їх довіри. Якщо громадяни будуть знати, що відбувається, чому відбувається саме так, а не інакше, чому держава вдається до часто непопулярних дій, вони не втрачатимуть довіри до держави та її фінансової системи. В основному українці отримують інформацію з новин та політичних ток-шоу на телебаченні, проте дуже часто з цих джерел лунає професійна економічна термінологія, яка є незрозуміла пересічним громадянам. Останні зацікавлені у стабільності своїх доходів як у величині, так і в часі, і їх мало хвилює, які фінансові інструменти використовує для цього держава.

Головне правило у зв'язках з громадськістю – це простота та зрозумілість висловлювання, якого, на жаль, дотримується лише невеликою кількістю публічних осіб. Нерідко можна зустріти і неправильне трактування економічної інформації у ЗМІ. Нещодавно в одному інформаційному джерелі прозвучали дані про величину доходів банківської системи, які були в подальшому використані у цілях звинувачення учасників банківського ринку в отриманні надприбутків в часі кризи. Як відомо, прибуток це різниця між величиною доходів та витрат. Останні можуть значно перевищувати доходи, і установа буде нести збитки. ЗМІ неправильно трактували базові економічні категорії і таке явище не є рідкістю. Громадяни отримують велику кількість непідготовленої професійної інформації із неперевіраних першоджерел, що надалі погіршує їх відносини із банківськими установами.

Державні гарантії вкладникам банків України забезпечує Фонд гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО), створений у 1998 році. Діяльність фонду спрямована на відшкодування коштів вкладникам банку, що неспроможний виконати свої зобов'язання. Ресурси фонду формуються за рахунок внесків банків-членів Фонду: початковий внесок в розмірі 1% від статутного фонду банку, а також щорічні внески у грудні та червні – по 0,25% від суми вкладів [9]. Надійна робота Фонду та достатність його ресурсів сприяє підвищенню довіри громадян до банків. Проте на сьогодні ресурси ФГВФО становлять близько 3 млрд грн, а сума вкладів фізичних осіб, наприклад, у банку “Надра” – 9 млрд грн [4]. Тому у разі банкрутства цього банку чи будь-якого іншого з системних банків України ФГВФО буде неспроможний відшкодувати збитки вкладників. У зв'язку з кризою банківської системи максимальний розмір відшкодування Фондом наприкінці 2008 року збільшили від 50 до 150 тис. грн., але при цьому не забезпечили зростання надходжень до Фонду з інших джерел: розміри внесків банків залишилися незмінними. Тобто ресурси Фонду є недостатні та потребують негайного нарощування.

Наступним критерієм, що визначає довіру населення до банківської системи є стан фінансових ринків в державі, які в часі кризи перебувають у крайній нижній точці своєї динаміки. Фондовий ринок України своїм падінням відреагував на початок фінансової кризи ще у березні-квітні 2008 року. Індекс Першої фондової торгівельної системи (ПФТС) із 1 174 пунктів, які він мав 1 січня 2008 року, знизився до 301 пункту 31 грудня 2008 року, тобто впав на 74,4%, а за січень-березень 2009 року – ще на 32,2%. Лише в останні дні березня почалося незначне зростання індексу. І станом на 10 квітня 2009 року індекс ПФТС становив 295 пунктів [7].

Валютний ринок теж перебуває у стані турбулентності. За 2008 рік офіційний курс національної валюти до долара зменшився із 5,05 грн за долар до 7,7 грн за долар, тобто гривня девальвувала на 52,5%. Це було зумовлено неконтрольованим зростанням попиту на іноземну валюту, викликаним необхідністю погашення великих зовнішніх заборгованостей як державою, так і корпоративним сектором, в тому числі й банками, масовим скуповуванням валюти населенням та зростанням обсягів імпорту. Національний банк як регулятор повинен був встановити обмеження щодо розмірів іноземних запозичень банків і не припустити виникнення настільки значного зовнішнього боргу. Такі дії посприяли б зменшенню попиту на іноземну валюту і не підсилили проблему ліквідності банківського сектору. Думки аналітиків щодо подальшої зміни курсу долара кардинально відрізняються. За прогнозами Міжнародного центру перспективних досліджень, наприкінці року курс становитиме 10UAH/USD (за середньорічного 8,5 UAH/USD), згідно із прогнозами ІК “Сократ” – 11 UAH/USD (середньорічний 10 UAH/USD), ІК Dragon Capital – 8,5 UAH/USD (середньорічний 9,5 UAH/USD), ІК Phoenix Capital – 12 UAH/USD (середньорічний – 12 UAH/USD) [6]. Розглянемо фактори зростання та падіння курсу цієї валюти.

Таблиця 2

Фактори зміни курсу долара в Україні

Фактори зростання курсу долара	Фактори зниження курсу долара
Зростання обсягів імпорту.	Зростання обсягів експорту продукції металургійної, хімічної промисловості та агропромислового комплексу.
Штучна девальвація гривні Національним банком для погашення дефіциту Державного бюджету за рахунок зовнішніх запозичень.	Заходи уряду, спрямовані на де доларизацію економіки.
Розрахунки НАК “Нафтогаз України” за поставки газу з Росії.	Зниження доходів населення, що спричинить зниження попиту на валюту та зменшення кількості валютних спекулянтів.
Погашення компаніями і банками великих закордонних кредитів.	Своєчасне одержання траншів за кредитом МВФ, що сприятиме зменшенню попиту на валюту на міжбанківському ринку.
При появі тенденції до зменшення курсу населення може різко почати скуповувати валюту для погашення валютних позик, здійснення закордонних поїздок тощо.	Подальше регулярне проведення НБУ валютних аукціонів.
Подальше виведення капіталу з країни.	Зростання обсягів прямих іноземних інвестицій.

Джерело: [6, 13]

Комплексна стабілізація ситуації в державі сприятиме покращенню ситуації у її фінансовому секторі та відновленню довіри до банківської системи.

Перейдемо до розгляду критеріїв довіри населення на мікрорівні, тобто на рівні окремої банківської установи. По-перше, це є рейтинг банку в державі. Він визначається як внутрішніми рейтинговими агентствами, так і міжнародними. Найвідомішими з останніх є Standard & Poor's, Moodis, Fitch. Проте рейтинг банківської установи, встановлений міжнародним рейтинговим агентством не може перевищувати суверенного рейтингу держави. В лютому 2009 міжнародне рейтингове агентство Standard & Poor's знизило довгостроковий і короткостроковий суверенні валютні рейтинги України до “ССС+/С” з “В/В”, рейтинги в національній валюті – до “В-/С” з “В+/В”, прогноз рейтингів – на “негативний”. Рейтинг “ССС” означає високий ризик того, що країна не зможе повернути заборгованість; рейтинг “В” – наявність значних кредитних ризиків. Фінансові зобов'язання виконуються, проте здатність продовжувати виплати залежить від економічної ситуації в державі. Прогноз “негативний” за суверенними рейтингами України вказує на те, що рейтинги можуть бути знижені знову, якщо і надалі спостерігатимуться затримки з виплатою боргових зобов'язань держави та погіршення внутрішньоекономічної ситуації. Прогноз за суверенним рейтингом може бути підвищений до “стабільного” в разі проведення ефективних і дієвих заходів фінансової стабілізації. Міжнародне рейтингове агентство Fitch Ratings знизило довгостроковий рейтинг України за зобов'язаннями в іноземній і національній валюті на одну позицію – до “В” з “В+”. Водночас рейтинг за національною шкалою знижений до “uaBBB” з “uaAA+” [11].

Другим критерієм довіри на мікрорівні є відомість бренду банку. Знання логотипів банків є достатньо низькі, оскільки активне впровадження маркетингової політики українські банки розпочали нещодавно. Найбільш виражений персоніфікований образ в українців мають Райффайзен Банк Аваль, Ощадбанк та Приватбанк (дослідження компанії GfK Україна, проведене навесні 2008 року, де використовувався список з восьми банків з високим показником знання назви: Альфа-банк, Райффайзен Банк Аваль, Надра, ОТП банк, Ощадбанк, Приватбанк, УкрСиббанк та Укрсоцбанк) [5].

Не менш важливими є показники інформаційної прозорості банківської установи, тобто середній показник розкриття інформації банків. Міжнародне рейтингове агентство Standard & Poor's та Агентство фінансових ініціатив 11 листопада 2008 року оприлюднили результати дослідження інформаційної прозорості 30 найбільших банків України у 2008 році, активи яких становлять 80% активів всієї системи. Критерієм оцінки прозорості банків став ступінь

оприлюднення структури власності й корпоративного управління банків, фінансової й операційної інформації, структури й інформації про роботу наглядових рад і правління – у підсумку 116 критеріїв. Перше місце за розкриттям інформації зберіг Укрексімбанк із загальним показником 63,7%. На 2-ге місце з 26-го піднявся Райффайзен Банк Аваль (62,8%), на 3-тє з 4-го – Кредобанк (55,7%). Різко знизили свої позиції банк Хрещатик (з 2-го на 27-ме місце) і Тас-Коммерцбанк (з 3-го на 16-те). Середній показник інформативності 2008 року порівняно з 2006 упав на 0,9%, – до 41% [9]. Для порівняння 10 найбільших банків світу (Deutsche Bank, ING, “ABN Amro”, USBC, Bank of America, “Citi-group Inc”, “JP Morgan Chase”, UBS, Royal Bank of Scotland, “Credit Suisse Group”) за 2006 рік отримали середній бал транспарентності (прозорості) 78,5% [12, с.6].

Фінансові результати діяльності банку теж відіграють істотну роль при формуванні довіри до банківської установи. Жодна людина не понесе власні кошти в банк, який має збитки, суб'єкти господарювання теж не будуть співпрацювати з такими фінансовими установами.

Впливають на рівень довіри до банку доступність послуг, що він надає, близькість банківських відділень, ефективна комунікація з банківським персоналом. За наявності великої кількості банківських установ споживач має можливість вибору між ними. Клієнтоорієнтованість банківської установи та кваліфікований персонал сприятиме тому, що з-поміж великої кількості банків клієнт зупиниться саме на даному.

Першочерговим в умовах сьогодення є відновлення довіри населення на макрорівні. Без належної державної підтримки жоден банк, навіть найбільший, самотужки не зможе втримати своїх клієнтів та зберегти їх лояльне ставлення. Якщо звернутися до міжнародного досвіду, то саме держава головним чином сприяла збереженню довіри населення у часи кризи. Наприклад, в 1930-ті роки у США, в час Великої депресії, коли розорилися сотні банків і мільйони людей втратили свої заощадження президент Рузвельт ухвалив закон про страхування вкладів, почав проводити радіоспівбесіди, де простою мовою пояснював громадянам США, як працюють банки, чому сталася криза і що він особисто робить для її подолання. Вже у першу добу після його виступу, коли банки знову почали розгортати діяльність, кількість відкритих вкладів вперше за тривалий час перевищила кількість закритих [4]. В Ізраїлі немає фондів гарантування вкладів громадян, але в обов'язки Центрального банку держави входить організація процедури санації і банкрутства банків. Центральний банк персонально відповідає перед вкладниками збанкрутілого банку (яких було лише п'ять в історії держави). Зрозуміло, що для будь-якого варіанту ефективних дій потрібна авторитетна влада, на чолі якої стоять лідери суспільної довіри.

Отже, для подолання існуючої ситуації та відновлення довіри громадян до банківської системи необхідно вдатися до таких дій:

- стабілізувати політичну ситуацію в країні; всі гілки влади та державні органи повинні діяти узгоджено в інтересах суспільства і проводити виважену однозначну політику;

- ефективно використовувати можливості держави щодо рекапіталазації проблемних банків, викупу акцій для стабілізації їхньої фінансової ситуації; особливо це стосується системоутворюючих установ банківського ринку;

- слід створити достовірний об'єктивний централізований інформаційний ресурс, в якому буде постійно оновлена інформація про стан справ в економіці України та її галузях, про наслідки дій державних органів, де буде подана інформація про можливі шляхи виходу з кризи та залучення кожного громадянина до цього; всі дані мають бути подані без вживання складної термінології та бути зрозумілими пересічному громадянину; даний інформаційний ресурс має розповсюджуватися на різних носіях інформації: у формі газет чи журналів, в мережі Інтернет тощо і фінансуватися державою;

- наростити ресурси Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, вони мають покривати суму вкладів хоча б у двох-трьох системоутворюючих банках країни;

- для вгамування надмірного попиту на іноземну валюту НБУ варто використовувати такі фінансові інструменти як валютні свопи та операції репо, які активно застосовуються в умовах кризи іншими центральними банками сусідніх держав, наприклад, Національним банком Польщі. Надалі проводити аукціони з продажу валюти, де банки мають змогу придбати валюту для своїх клієнтів за курсом на 10–15% нижчим за ринковий;

- необхідно відновити довіру населення до національної грошової одиниці України – гривні, стабілізувати її курс;

- слід дотримуватися вимог Міжнародного валютного фонду для своєчасного отримання траншів за кредитом та публікувати інформацію про використання цих коштів державою;
- для банків слід зосередитися на своєму іміджі в суспільстві, адже репутаційний ризик у даний час є найбільш загрозливим, а репутацію банку створюють його працівники.

Треба звернути увагу на навчання персоналу, підвищення його кваліфікації, збільшити вимоги щодо набору нового персоналу. Крім працівників важливими є ставлення до банку з боку його існуючих і потенційних клієнтів. Необхідно використовувати нестандартні заходи маркетингу, такі, наприклад, як “живе радіо” для популяризації банківських послуг серед населення. Також слід вжити заходів щодо підвищення рівня прозорості банків. Прискорити процес переходу банків з організаційно-правової форми ТОВ чи ЗАТ у ВАТ. Клієнти банків повинні володіти максимально можливою кількістю інформації про банк, з яким вони співпрацюють. Банки у боротьбі за клієнта повинні надавати крім традиційних банківських послуг ще й широкий спектр послуг з фінансового планування і консалтингу, сейфового зберігання цінностей, ломбардного кредитування, перейти з продуктоорієнтованості на клієнтоорієнтованість, тобто створювати послуги під вимоги кожного клієнта, звичайно за відповідну плату.

Сьогоднішня криза – це криза не стільки грошей чи управління, а криза довіри. Цей елемент втрачений у більшості бізнес-відносин: банки не довіряють клієнтам, а вкладники – банкам, суб'єкти господарювання втратили довіру до своїх контрагентів. Створення довіри – нелегке завдання, але можливе при створенні надійного і об'єктивного інформаційного забезпечення. Завдання відновлення довіри є першочерговим для кожного економічного суб'єкта для забезпечення стабілізації економіки та створення передумов для економічного зростання. У цьому напрямку можна проводити подальші наукові дослідження.

1. Агеев С. Навіщо відновлювати довіру до банків? [Електронний ресурс]: 12 квітня 2009 р. – Режим доступу: http://infocorn.org.ua/2009/02/27/navscho_vdnovlyuvaty_dovru_do_bankv
2. Бюлетень Національного банку України №2/2009 (191) [Електронний ресурс]: 12 квітня 2009 р. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
3. Бюлетень Національного банку України №3/2009 (192) [Електронний ресурс]: 12 квітня 2009 р. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
4. Довіра і гроші: банки України у часи кризи. [Електронний ресурс]: 10 квітня 2009 р. – Режим доступу: <http://politikan.com.ua/2/6/0/3450.html>
5. Дослідження ринків фінансових послуг. [Електронний ресурс]: за даними компанії GfK Ukraine, 12 квітня 2009 р. – Режим доступу: <http://www.gfk.ua>
6. Дружерученко К. Курс на 10. [Електронний ресурс] / Дружерученко К.// Український діловий тижневик “Контракти” – № 12 від 23.03.2009. – Режим доступу: <http://kontrakty.com.ua/show/ukr/article/45/12200911631.html>
7. Мельничук В. Державні фінанси України: на межі колапсу? [Електронний ресурс]: 10 квітня 2009 р. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/publications/49d9e87fb323b/>
8. Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб. // Постанова Правління Національного банку України від 30.08.2002 р. №1301/268
9. Рейтинг прозорості банків частково засекретили. [Електронний ресурс]: 10 квітня 2009 р. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/news/491a9f3746f24/>
10. Річний звіт Національного банку України за 2007 рік. [Електронний ресурс]: 10 жовтня 2008 р. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
11. S&P знизило довгостроковий суверенний кредитний рейтинг України [Електронний ресурс]: 13 квітня 2009 р. – Режим доступу: <http://www.rbc.ua/ua/top/2009/02/25/509350.shtml>
12. Шаповалов А. Присутність іноземного капіталу в банківському секторі України // Вісн. Нац. банку України. – № 4. – 2008 р. – С. 2–7.
13. Що чекає валютний ринок найближчим часом? [Електронний ресурс]: 29 березня 2009 р. – Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/toplist/~1/2/156013>
14. Щукін В. Як змусити людей довіряти банкам? [Електронний ресурс]: 2 квітня 2009 р. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/publications/498ad3f93a30a/>

THE REASONS OF DISCREDIT AND THE COURSES OF RESTORATION OF THE TRUST TO THE BANKING SYSTEM OF UKRAINE

M. Mrochko, Yu. Tykhan

Ivan Franko National University of Lviv

The importance of restoration of the trust to the banking system of Ukraine is opened up in the article. The criteria that determine the level of this trust and its role in national economy stabilization and crisis overcoming are distinguished here.

Key words: trust, banking system, banking institutions, bank, National Bank of Ukraine, stabilization.

ПРИЧИНЫ ПОТЕРИ И ПУТИ ВОЗОБНОВЛЕНИЯ ДОВЕРИЯ К БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЕ УКРАИНЫ

М. Мрочко, Ю. Тыхан

Львовский национальный университет имени Ивана Франко

Раскрывается важность проблемы восстановления доверия населения к банковской системе Украины. Выделяются критерии, которые определяют уровень такого доверия, его роль в стабилизации национальной экономики и выхода из финансового кризиса.

Ключевые слова: доверие, банковская система, банковские учреждения, банк, Национальный банк Украины, стабилизация.